

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ OBE
สำหรับสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
The Development of an Outcome-Based Education (OBE) Learning
Management Model for the Social Studies Education Program
at Mahamakut Buddhist University

พระครูศรีธรรมวุฒิ

Phrakrusridhammavuddhi

พระครูศรีวิระคุณสุนทร

Phrkhusrivirakhunsunthorn

รักษิณี เถาโต

Raktawee Taoto

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Newes Wongsuwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พระวิชาญ สุทธิจิตโต (อุษาระยับไพร)

Phrawichan Sutthijittoe (Ausarayapphai)

พระมหาสมเด่น วิสารโท (จันทง)

Phramaha Somden Visardo (Chanthong)

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-mail : Khanawat.bam@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 5 มีนาคม 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 2 มิถุนายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (OBE) สำหรับสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE และ 3) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.980 และแบบประเมินรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 200 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการประเมินประสิทธิภาพโดยกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า:

(1) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) คุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ และ 4) การวัดและประเมินผล

(2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดความเหมาะสม โดยมีค่า Chi-square (χ^2) = 14.666, df = 16, P-value = 0.550, GFI = 0.960, AGFI = 0.910 และ RMSEA = 0.000

(3) ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE สำหรับสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอน, การสอนสังคมศึกษา, ผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) study the factors influencing the development of an Outcome-Based Education (OBE) learning management model for the Social Studies Education Program at Mahamakut Buddhist University; 2) develop the OBE learning management model; and 3) evaluate the effectiveness of the developed model. This study employed a mixed-methods research design. The research instruments included a 5-

point Likert scale questionnaire with a reliability value of 0.980, and a model evaluation form. For the quantitative phase, the sample consisted of 200 faculty members and undergraduate students from the Faculty of Education, selected via stratified random sampling. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Confirmatory Factor Analysis (CFA). For the qualitative phase, the target group comprised 9 experts who evaluated the model's effectiveness, and the qualitative data were analyzed using content analysis.

The results revealed that :

(1) The key factors influencing the model's development comprised four main components: 1) curriculum design, 2) teaching and learning management, 3) learner attributes in terms of knowledge, skills, and attitudes, and 4) measurement and evaluation.

(2) The developed OBE learning management model was consistent with the empirical data. The confirmatory factor analysis (CFA) demonstrated a good model fit, with $\chi^2 = 14.666$, $df = 16$, $p\text{-value} = 0.550$, $GFI = 0.960$, $AGFI = 0.910$, and $RMSEA = 0.000$.

(3) The evaluation by the 9 experts indicated that the OBE learning management model for the Social Studies Education Program at Mahamakut Buddhist University met the criteria for suitability, feasibility, and practical applicability.

Keywords: Teaching and Learning Management, Social Studies Teaching, Outcome-Based Education (OBE) Learning Outcomes

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ของกระแสสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีอุบัติใหม่และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทเชิงพลวัตในการพลิกโฉมภูมิทัศน์ทางการศึกษา ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับการปรับตัวครั้งใหญ่ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภาวการณ์ดังกล่าวบีบบังคับให้ระบบการศึกษาต้องเร่งปฏิรูปทั้งในเชิงแนวคิด สาระ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างกำลังคนที่มีทักษะระดับสูง (High-skilled Talent) และสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมขั้นสูงที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนเป้าหมายไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนมีระบบการคิดขั้นสูง (Higher-order Thinking) ทั้งการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) เพื่อแยกแยะและคัดกรองข้อมูลท่ามกลางสภาวะสารสนเทศล้นเกินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการมีทักษะชีวิตในการชี้นำตนเองและยืดหยุ่นปรับตัว (Self-directedness and Adaptability) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 1) เมื่อพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบันและแนวปฏิบัติของ

สถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน รายงานสถิติล่าสุดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว., 2568) ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษากว่าร้อยละ 85 ได้เริ่มขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือ Outcome-Based Education (OBE) เพื่อตอบสนองต่อเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาฉบับใหม่ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ (Practice) กลับพบความท้าทายในเชิงระบบอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย และคณะ (2024) ที่ทำการศึกษาเชิงปริมาณในมหาวิทยาลัยกลุ่มภาคกลาง พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงยึดติดกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Teacher-centered) และขาดความเชี่ยวชาญในการออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ Smith & Jones (2025) ได้ชี้ให้เห็นในงานวิจัยระดับนานาชาติว่า การขับเคลื่อน OBE ในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางหรือสถาบันที่เน้นอัตลักษณ์เฉพาะ (เช่น สถาบันการศึกษาทางศาสนา) มักประสบปัญหาด้านการแปลงผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (PLOs) ไปสู่แนวปฏิบัติต่าง ๆ ในชั้นเรียน สังคมศึกษา ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เน้นทั้งพุทธิพิสัยและจิตพิสัย

แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยจำนวนมากพยายามศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ อาทิ งานวิจัยของ วิภาดา (2024) ที่ค้นพบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารและความพร้อมด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู แต่จากการทบทวนวรรณกรรมกลับพบช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) ที่สำคัญ คือ ยังไม่มีการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE ที่มีความเฉพาะเจาะจง (Domain-specific) สำหรับ "สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา" ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางอย่างมหาวิทยาลัยสงฆ์ (เช่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย) ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ในการผสมผสานหลักพุทธศาสตร์เข้ากับศาสตร์การสอนสมัยใหม่ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนากระบวนการบริหารจัดการคุณภาพและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการความรู้ (Knowledge Manager) และยกระดับศักยภาพของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักศึกษาครูสังคมศึกษา ให้บรรลุผลลัพธ์การศึกษาที่มีประสิทธิผลและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม

ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาที่มีภารกิจเฉพาะในการผลิตครู นอกจากจะต้องพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ทางวิชาการที่เข้มข้นแล้ว ยังต้องหล่อหลอมให้มีทักษะด้านการสอนและการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 ได้มุ่งเน้นการปลูกฝังหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดรับกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลที่เป็นพลวัต ตลอดจนบูรณาการวิทยาการใหม่ ๆ ข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ 6 ประการ ได้แก่ 1) มีค่านิยมร่วม 2) เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในวิชาชีพครู 3) เป็นผู้เรียนรู้ ฉลาดรู้ และมีปัญญา 4) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม 5) เป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ และ 6) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

การศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในยุคนี้จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูง (Core Competencies) เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีอุบัติใหม่เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เท่าทันโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พลุกา ดอกกุหลาบ, 2565, หน้า 2) อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในฐานะอาจารย์ผู้สอนและผู้รับผิดชอบหลักสูตรในพื้นที่วิจัย ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีอัตลักษณ์ในการผลิตบัณฑิตครูสังคมศึกษาควักกับการปลูกฝังหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยได้สะท้อนปรากฏการณ์และวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ พบว่า กระบวนการพัฒนาทางวิชาการ ตัวเลมหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงมีลักษณะดั้งเดิม ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่เข้ากับบริบทปัจจุบันที่มีความพลิกผันสูง ปัญหานี้สอดคล้องกับผลการประเมินและงานวิจัยเชิงสำรวจภายในสถาบันในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งระบุว่า คณาจารย์บางส่วนยังขาดความเชี่ยวชาญในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้เป็นแบบ Outcome-Based Education (OBE) ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาและความท้าทายดังกล่าว จึงเกิดเป็นความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ที่เร่งด่วนในพื้นที่วิจัย ในการที่จะต้องมีการศึกษา องค์ประกอบ เชิงลึก และร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE ที่มีความเฉพาะเจาะจงกับสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและการเรียนการสอนสมัยใหม่ ยกกระดับศักยภาพของคณาจารย์ในฐานะผู้จัดการความรู้ (Knowledge Manager) และส่งผ่านองค์ความรู้และทักษะศตวรรษที่ 21 ไปยังนักศึกษาครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก อันจะส่งผลให้ผลการจัดการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมไทยยุคใหม่อย่างแท้จริง

การจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education: OBE) เป็นปรัชญาการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นการจัดระบบการศึกษาเพื่อสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่คาดหวังให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงหลังสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการศึกษาในลักษณะนี้จะเริ่มต้นจากผลสำเร็จที่ผู้เรียนจะได้รับ แล้วจึงนำไปสู่การออกแบบการประเมินผลและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน (สุริย์ จินเรือง และคณะ, 2561) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) ที่สะท้อนถึงสมรรถนะองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และความเป็นมืออาชีพ ไปจนถึงระดับรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) โดยผลลัพธ์ในทั้งสองระดับนี้จะต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้และ

ความสามารถผ่านภาระงานและกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงการประเมิน (พิเชษฐ์ พินิจ, 2560) ในบริบทของระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบ OBE ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ ควบคู่ไปกับทักษะในการปฏิบัติงาน การเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนการเป็นพลเมืองและพลโลกที่มีศักยภาพ (คณะศึกษาศาสตร์, 2560) อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ นั้น ยังคงเผชิญความท้าทายหลายประการ เนื่องจากผู้สอนยังขาดความเข้าใจในการออกแบบการประเมินที่สะท้อนสมรรถนะจริง หรือ หลักสูตรเดิมยังไม่สามารถเชื่อมโยง CLOs เข้ากับ PLOs ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งหากปล่อยปัญหานี้ไว้โดยไม่มีการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพไม่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมยุคใหม่ ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด OBE/เพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการค้นหาคำตอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับการประเมินหลักสูตร ซึ่งจะจัดขึ้น ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2567 ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จะไม่เพียงแต่ตอบคำถามสำคัญที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อ คณาจารย์ผู้สอน และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ของสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการนำไปใช้เป็นแนวทางและกรอบอ้างอิงสำหรับปรับปรุงโครงสร้างรายวิชา การออกแบบเครื่องมือวัดประเมินผล ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอุดมศึกษาให้มุ่งสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitatively Driven Sequential/Concurrent Design) ร่วมกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) พื้นที่วิจัย คือ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอสาลายา จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ อาจารย์

และนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งหมดที่อยู่ในระบบปีการศึกษา 2567 จำนวน 200 คน (อ้างอิงจาก: ฝ่ายทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, [2567]) กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะ (Inclusion Criteria) คือ เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชา และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งยินดีให้ข้อมูลและเข้าร่วมกระบวนการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักตามเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 200 คน และกลุ่มที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงผานวิธีครั้งนี้ มี 3 ชนิด ได้แก่

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะและองค์ประกอบ: เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็น/สภาพปัจจุบันและพึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แนวคิดในการสร้าง: สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (OBE) ของ สุริย์ จินเรือง และคณะ (2561) และ พิเชษฐ พินิจ (2560) การหาคุณภาพเครื่องมือ: ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.89 ใช้ศึกษา: สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ของนักศึกษาในระดับเชิงปริมาณ

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ลักษณะและองค์ประกอบ: เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประกอบด้วยประเด็นคำถามปลายเปิดหลักเกี่ยวกับแนวทางโครงสร้างรายวิชา และการวัดประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (CLOs) และระดับหลักสูตร (PLOs) แนวคิดในการสร้าง: สร้างขึ้นตามแนวคิดการออกแบบหลักสูตรและการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) ของ Spady (1994) และ พิเชษฐ พินิจ (2560) การหาคุณภาพเครื่องมือ: ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) และพิจารณาความน่าเชื่อถือ ตรวจสอบความสามเส้า (Triangulation) เพื่อความถูกต้องของข้อมูล ใช้ศึกษา: ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อจำกัด ปัจจัยความสำเร็จ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ OBE ที่เหมาะสมจากมุมมองของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ลักษณะและองค์ประกอบ: เป็นประเด็นคำถามสำหรับการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) เพื่อระดมสมองและตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ แนวคิดในการสร้าง: สร้างตามแนวคิด กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะของคณะศึกษาศาสตร์ (2560) รวบรวมข้อมูลโดย: ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ประจำหลักสูตร และตัวแทนนักศึกษา จำนวน 200 คน โดยจัดขึ้น ณ ห้องประชุมคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย รวบรวมข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2567

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ: นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ Dependent Samples t-test เพื่อ เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: ใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิง ลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงและนำเสนอ ด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Narrative) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างครบถ้วน และสมบูรณ์

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอน สังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การ เรียนการสอน 3) คุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และ 4) การวัดผล ประเมินผล แต่ละ องค์ประกอบผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหา ทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไป ในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่อันพึงประสงค์ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและความต้องการที่หลากหลายของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม สถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้นการ ผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ในการผลิตบัณฑิตจำเป็นต้อง พัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีการ เรียนรู้ มีความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญ มีทักษะทางปัญญา มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ภูมิความรู้ในการทำงาน และมี เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การจัดการศึกษาจึงควรมุ่งผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียนและวางเป้าหมายสุดท้ายของการจัด

การศึกษาไว้ที่การทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ซึ่งต้องมีการกำหนดผลการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ทั้งผลการเรียนรู้รายวิชาและผลการเรียนรู้ในหลักสูตร ด้วยวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต่าง ๆ มีวิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา

1.2 การเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งได้ประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน การจัดการเรียนรู้มีลักษณะที่เด่นชัดอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งหมายความว่าจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความคิดหรือด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะกระบวนการหรือด้านทักษะพิสัย และด้านเจตคติหรือด้านจิตพิสัย 3) การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้ก็ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ซึ่งหมายความว่าจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับอาศัยความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ (ศาสตร์) ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ศิลป์) เป็นสำคัญ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ดังนั้น ผู้สอนควรวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนอย่างรอบคอบ พิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละข้ออย่างละเอียด เพื่อผู้สอนจะได้ทราบว่า จะจัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้กระทำกิจกรรมมาเป็นผู้ประสานกิจกรรม และชี้แนะการเรียนรู้กับผู้เรียน พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองให้มากยิ่งขึ้น และสรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือโดยเน้นบทบาทผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ หลังจากเรียนรู้แล้วเกิดผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม และทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมและเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม

1.3 คุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ หมายถึง คุณภาพผู้เรียน (Students Quality) เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังในผลลัพธ์ คือ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถในเนื้อหาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก โดยมีการกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยตนเองและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด

การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.4 การวัดผล ประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน การสอนที่สมบูรณ์จะต้องเริ่มที่การตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนเตรียมเนื้อหากิจกรรมและสื่อในเรื่องที่จะสอน โดยการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล แล้วลงมือสอนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนแล้วการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนยังกระทำเพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินใจเลื่อนชั้น ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง การเรียนการสอนจะได้ผลดีเพียงไร หรือบรรลุจุดหมายหรือไม่ย่อมทราบได้จากการวัดผลหรือประเมินผล หน้าที่ของผู้บริหารในด้าน การวัดและประเมินผลคือการส่งเสริมให้ครูอาจารย์รู้จักหลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผล นอกจากนั้นตัวผู้บริหารเองต้องมีความรู้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผลด้วย เพราะจะได้เข้าใจและสามารถแนะนำครูผู้สอนได้ ผู้บริหารจะต้องช่วยบริการและอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลต่าง ๆ ดังนั้น การวัดและการประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าหลังจากเรียนแล้วผู้เรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังที่คาดหวังไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนคนใดเกิดการเรียนรู้ ตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด สิ่งที่คุณสอนต้องคำนึงถึง คือ การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้แต่ละข้อ การประเมินผลจึงจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเที่ยงตรงและยุติธรรมแก่ผู้เรียน รวมทั้งสถานศึกษานำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 14.660 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 16 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.550 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.960 มีค่าดัชนีวัดระดับความ สอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .910 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .000 และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดล พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 4 องค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.66–1.03 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับจากค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบมากไปหน่อย คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ (QUA) และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากัน เท่ากับ 1.03 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน (TEA) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.02 และด้านการออกแบบหลักสูตร (ENVI) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.66 และผลของการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ในทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.31 ด้านคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 รองลงมา คือด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และด้านการออกแบบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 4.08

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนำผลมาพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อหาค่าความเชื่อมั่นในการตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 รูป/คน ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficients) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .803 จากค่าสถิติ ดังกล่าว พบว่า มีค่ามากกว่า 0.75 แสดงว่าการสัมภาษณ์และตอบคำถามของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความสอดคล้องและมีความน่าเชื่อถือได้ แสดงให้เห็นว่าการประเมินประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

5. การอภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 องค์ประกอบ รายละเอียดดังนี้

1. การออกแบบหลักสูตร ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้นของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย จุดเน้น และมีความเหมาะสมกับศักยภาพของนักศึกษา โดยกำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ของนักศึกษาอย่าง

เป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียนไปวิเคราะห์วางแผนพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยให้มีความดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Davis (2003) กล่าวถึงการศึกษาแบบเน้นผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ตัดสินเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักสูตรโดยผลการเรียนรู้ที่นักเรียนควรสามารถแสดงออกเมื่อเรียนจบแล้ว ซึ่งการตัดสินใจนี้รวมถึงเนื้อหาหลักสูตร กลวิธีการศึกษา การคัดเลือกนักเรียน และการประเมินผล สอดคล้องกับ พิเชษฐ์ พินิจ (2560) กล่าวถึงการเรียนรู้การสอนที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียนนั้นเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษาที่เริ่มต้นด้วยการระบุถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้หรือเข้าใจและสามารถทำได้ทั้งระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes - PLOs) และระดับรายวิชา (Course Learning Outcomes - CLOs) ที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน จากนั้นหลักฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้จะถูกออกแบบขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความรู้และ ความสามารถออกมาได้ในช่วงการประเมิน (Assessment period) ผลการประเมินจะถูกนำเข้าสู่การประเมินผลหรือการตัดเกรดเพื่อระบุว่าผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้แล้วหรือไม่และผู้เรียนแต่ละคน ควรบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จในการเรียนรู้ในระดับใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา ญาณวงษา และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง “หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based education) มีความสำคัญและถูกนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาอย่างมากในปัจจุบัน โดยเป็นการบริหารหลักสูตรและการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรและ จัดทำหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลลัพธ์และการประเมินผลในการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้จะ ตั้งต้นจากวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบันไปสู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรและระดับรายวิชา นำผลลัพธ์การเรียนรู้มาออกแบบรายวิชามาวางแผนการสอน วิธีการสอน และการประเมินในระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญา พันธเดช (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ปิงภาพ” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การวัดและประเมินผล 3) การใช้รูปแบบ และเทคนิคการสอน 4) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

2. การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ผู้เรียนทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยให้อาจารย์จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักฐานการนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างสม่ำเสมอ และตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีการ ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ผล ทางการเรียนรู้ไปเป็นสำคัญ รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้

น่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งได้ประเมินผลการพัฒนาการเรียนรูตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดของ อัญชลี ไสยวรรณ (2565) กล่าวถึง ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ มีองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อนและมีความสำคัญเท่าเทียมกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียนให้มีความรู้สึกร่วมสมัย ขจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระและใช้ความสามารถของผู้เรียนมาใช้ประโยชน์ในการ ฝึกอบรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ภูคองคา (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับโรงเรียน พบว่า ระดับการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระดับดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเมื่อเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน และด้านผู้บริหาร ตามลำดับ

3. คุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ผู้บริหาร อาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการคิดและวิเคราะห์ มีทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษามีทักษะความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดเป็นระบบ คิดแก้ปัญหาในการใช้ชีวิตในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริตและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และปรับตัวได้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยโดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนเอง โดยจะเน้นกระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมิน จุดดี จุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มีลักษณะการ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เทพแสง (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome- based Education (OBE): ญุณแจสำคัญในการ จัดการเรียนรู้ที่มุ่งนักเรียนเป็นหลัก”

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ Outcome-based Education (OBE) เป็นการศึกษาที่ทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ ความสามารถ และเจตคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เน้นความยืดหยุ่นทั้งรูปแบบการเรียนรู้ การวัดผลและเวลา โดยมีจุดเด่นสำคัญคือการออกแบบการเรียนรู้ไปสู่นักเรียนโดยเน้นเป้าหมายเป็นหลัก มีการปรับกระบวนการทัศน์เก่าไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยที่กลยุทธ์สู่ความสำเร็จคือความชัดเจนของเป้าหมาย การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน เตรียมนักเรียนให้พร้อมในการเรียนรู้ นักเรียนทุกคนมีความยืดหยุ่นและอิสระในการเรียนรู้ในแบบของตน ช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และช่วยเตรียมนักเรียนสำหรับการจ้างงานในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณีภูธร คำแก้ว (2564) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1” ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อบทบาทในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการวัดผล กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน นิเทศการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการสื่อ และแหล่งเรียนรู้ และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาบทบาทในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม บรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน พัฒนาครูผู้สอนให้เป็นครูยุคใหม่ก้าวหน้าทันเทคโนโลยี สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลอย่างเหมาะสม

4. การวัดและประเมินผล เป็นการดำเนินงานของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนให้มีการวัดและประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาซึ่งพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนในรูปแบบที่เน้นผลลัพธ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ผู้สอนได้มีการจัดทำเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัย โดยมีการนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนทุกครั้ง รวมทั้งทางมหาวิทยาลัยได้นำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550) กล่าวถึง การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียนการสอน การสอนที่สมบูรณ์จะต้องเริ่มที่การตั้งจุดมุ่งหมายของการสอน เตรียมเนื้อหากิจกรรมและสื่อในเรื่องที่จะสอน โดยการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล แล้วลงมือสอนการวัด และประเมินผลการเรียนการสอน นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนการสอนแล้วการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนยังกระทำเพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ปรับปรุง วิธีการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ บุตรจริยะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “อิทธิพลของการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อสมรรถนะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาการบัญชี: กรณีสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการศึกษาตามแนว

ทางการจัดการศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยด้านหลักสูตรมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน และด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ ระดับสมรรถนะของนักศึกษาโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยสมรรถนะด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทักษะวิชาชีพ และด้านความรู้ความสามารถเชิงเทคนิค ตามลำดับ อิทธิพลของการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อสมรรถนะของนักศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านการวัดและประเมินผล ด้านครูผู้สอน และด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ส่งผล ทางบวกต่อสมรรถนะของนักศึกษาด้านความรู้ความสามารถเชิงเทคนิค

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ OBE สำหรับสาขาวิชาการสอน สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อค้นพบจนนำไปสู่การพัฒนาเป็น รูปแบบองค์ความรู้ใหม่ ดังรูปภาพที่ 5.1 ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลเชิงวิชาการได้ดังนี้:

1. การขับเคลื่อนเชิงนโยบายและการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ จากผู้บริหารระดับสูง โดยเริ่มจากการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ให้มีความชัดเจน สอดรับกับแนวคิด OBE จากนั้นจึงนำไปสู่การบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management) ภายในองค์กร ด้วยการรวบรวมองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ตามตัวบุคคล เอกสาร และหลักสูตร นำมาจัดระบบให้เป็นคลังความรู้ที่คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้จริง การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรในลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนเกิดความตระหนักและมีความพร้อมในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของคณะและสาขาวิชา

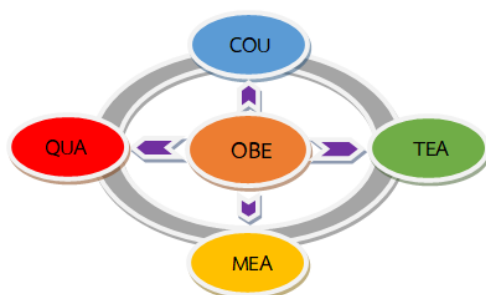
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (CTMQ Model) จากข้อค้นพบเชิงประจักษ์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยกระดับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนผ่าน 4 องค์ประกอบหลักที่ร้อยเรียงเป็นวัฏจักรเชิงระบบ (Systemic Cycle) ได้แก่ 1) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design: COU): เป็นการออกแบบหลักสูตรบนพื้นฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษา (Expected Learning Outcomes) โดยมุ่งเป้าหมายไปที่สมรรถนะของบัณฑิตเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Spady (1994) และ พิเชษฐ์ พิณิจ (2560) ที่ระบุว่าการจัดการศึกษาตามแนวคิด OBE ต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดปลายทางให้ชัดเจนเพื่อเชื่อมโยง PLOs และ CLOs อย่างเป็นระบบ 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning Process: TEA): เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การที่

อาจารย์ผู้สอนมีหลักฐานการนำไปใช้และตรวจสอบได้นั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยควบคุมคุณภาพการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังคมศึกษา3) การวัดและประเมินผล (Measurement and Assessment: MEA): เป็นการเปลี่ยนผ่านจากการวัดผลแบบดั้งเดิมไปสู่การวัดผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนในแต่ละช่วงของการประเมิน (Assessment Period) และ 4) คุณภาพผู้เรียน (Student Quality: QUA): ผลลัพธ์ปลายทางที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบ 3 มิติหลัก ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และ เจตคติ (Attitude) หรือ KSA โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

3. ผลลัพธ์เชิงสมรรถนะของบัณฑิตสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21

การอภิปรายผลในส่วนของคุณภาพผู้เรียน (QUA) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถหล่อหลอมให้นักศึกษามีทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ที่สำคัญคือการเกิดทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking Skills) ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงระบบ และการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงทำให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และสามารถปรับตัวได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และกระแสพลโลก (Global Citizenship)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณะศึกษาศาสตร์ (2560) ที่เน้นย้ำว่า การอุดมศึกษาต้องมุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และมีสำนึกความเป็นพลเมืองและพลโลก ซึ่งข้อค้นพบทั้งหมดนี้เป็นสิ่งยืนยันว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น (รูปภาพที่ 5.1) มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปที่ 5.1 องค์ความใหม่ที่ได้จากการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE

7. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ OBE ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

7.1 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

กระบวนการพัฒนาและออกแบบหลักสูตรในสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาตามแนวคิด OBE ยังขาดกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างความต้องการ ความคาดหวังของผู้เรียน และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เช่น ผู้ใช้บัณฑิต โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และชุมชน เข้ากับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (PLOs) อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้:

คณะศึกษาศาสตร์ และภาควิชาหลักสูตรและการสอน: ควรจัดตั้งคณะกรรมการร่วมที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนจากโรงเรียนเครือข่าย และศิษย์เก่า เพื่อร่วมกันทำประชาพิจารณ์หรือสำรวจความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ทุกรอบ 2-3 ปี

ผู้บริหารหลักสูตร: นำข้อมูลความคาดหวังเหล่านั้นมาถอดรหัสและกำหนดเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) เพื่อใช้เป็นกรอบในการปรับปรุงโครงสร้างรายวิชาให้ทันสมัยและตอบโจทย์สมรรถนะวิชาชีพครูสังคมศึกษาในยุคปัจจุบัน

7.2 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงเน้นหนักในส่วนของเนื้อหาภาคทฤษฎีในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดช่องว่าง (Gap) ในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และการบูรณาการกิจกรรมระหว่างรายวิชายังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้:

อาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะทางสังคมศึกษา: ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการบรรยาย (Lecture-based) มาเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นทฤษฎีควบคู่การปฏิบัติ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หรือการใช้กรณีศึกษา (Case-Based Learning)

ฝ่ายวิชาการของคณะ: ควรส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามรายวิชา (Cross-disciplinary Integration) เช่น การบูรณาการวิชาวิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษาเข้ากับวิชาการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และสร้างเครื่องมือวัดผลไปพร้อมกันในกิจกรรมเดียว

7.3 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

นักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง และทักษะการประเมินตนเอง (Self-Assessment) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สะท้อนคิด (Reflective Learning) นอกจากนี้ ระบบ

การวัดและประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนบางส่วนยังไม่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ที่แท้จริงของหลักสูตร

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

อาจารย์ผู้สอน: ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง (Micro-teaching) และกำหนดให้มีกระบวนการสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประเมิน และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอ

งานประกันคุณภาพการศึกษาและคณะกรรมการบริหารหลักสูตร: ควรจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ประจำรายวิชา โดยเปลี่ยนจากการประเมินความพึงพอใจทั่วไป เป็นการประเมินความสอดคล้อง (Alignment) ระหว่างวิธีสอน วิธีการวัดผล และผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (CLOs) เพื่อการันตีว่าอาจารย์สามารถขับเคลื่อนการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

8. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา การสอนสังคมศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ที่บูรณาการระหว่างกาหนดผลลัพธ์ระดับหลักสูตร (PLOs) และระดับรายวิชา (CLOs) ควบคู่กับการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาชีพครู รวมถึงรายวิชาเฉพาะในระดับอุดมศึกษา โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของอาจารย์และนักศึกษาในการสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อปรับปรุงสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ:

1. การขยายขอบเขตและเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงทางสถิติ (Generalizability)

การศึกษาในระดับข้ามคณะและสถาบัน: ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงประเมินหรือเชิงทดลองเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ในคณะอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวาและประสิทธิภาพของรูปแบบ

การขยายขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size): ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังรายวิชาแกนหลักอื่น ๆ และเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้ใหญ่ขึ้น (Large-scale Study) เพื่อเพิ่มอำนาจการทดสอบทางสถิติ (Statistical Power) และช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ยืดหยุ่นและเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐิติมา ญาณะวงษา และคณะ. (2564). **หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์: แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2, กรกฎาคม-ธันวาคม 2564: 279-291.
- ณัฐกร คำแก้ว. (2564). **บทบาทในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1**. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปีที่ 11, ฉบับที่ 3 (กันยายน- ธันวาคม 2564): 215-216.
- พุกษา ดอกกุหลาบ. (2565). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านและเทคนิคเกม มิพีเคชั่นร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิเชษฐ์ พินิจ. (2560). **การออกแบบรายวิชาเชิงศิลป์และศาสตร์การสอนและการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลของการประเมินแบบอิงผลลัพธ์การเรียนรู้ : ความพยายามเบื้องต้นในรายวิชาเครื่องจักรกลและการออกแบบระดับปริญญาตรี**. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร. ปีที่ 40, ฉบับที่ 4. ตุลาคม-ธันวาคม 2560: 543-565.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2567). **ประวัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2567 จาก <http://www.mbu.ac.th>
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **20 วิธีการเรียนรู้** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุดารัตน์ บุตรจรรย์. (2563). **อิทธิพลของการจัดการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อสมรรถนะของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาการบัญชี: กรณีสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัญชัชมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรีย์ จินเรือง และคณะ. (2561). **การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์สาขาพยาบาลศาสตร์**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลศาสตร์พระปกเกล้า จันทบุรี. ปีที่ 29, ฉบับที่ 2: 207-213.
- สุพิชญา พันธุ์เดช. (2563). **การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา

การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2552). **สภาวะการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.

อัญชลี ไสยวรรณ. (2565). **การพัฒนาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (OBE)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

อัญชลี ภูคงคา. (2562). **การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 6, ฉบับที่ 3. (กันยายน-ธันวาคม 2562): 18-19.

Davis M. H. (2003). **Outcom-Based Education**. JVME 30 (March, 2003): 227-232.